

1 augustus 1914

Brussel, 31 juli. Het blad Patriote meldt, dat een Engels kruisereskader voor anker ligt bij Oostende.

Een aannemer van openbare werken te Blankenberge schenkt ten behoeve van de regering een half miljoen in klinkende munt.

3 augustus 1914

Over Oostende vertrekken vele Belgen naar Engeland.

Vannacht is te Oostende haast botsing ontstaan tussen een Belgische mailboot en een Engelse kruiser, die alle lichten had uitgedaan.

Uit Londen zijn te Oostende talrijke kisten goud ten bedrage van twaalf miljoen frank voor rekening der regering aangekomen.

4 augustus 1914

Engelse oorlogsschepen kruisen voor Oostende.

7 augustus 1914

De Engelsen ontschepen troepen in België. Enkele berichten uit Belgische bladen, voor welker juistheid wij uit de aard der zaak niet kunnen instaan, volgen hier.

Een officieel telegram, dd. woensdagmiddag half een, uit Zeebrugge meldt - volgens de Etoile Belge - dat een Engelse vloot voor Zeebrugge ligt.

Te Brugge.

Dinsdag heeft men - zo lezen wij in het Handelsblad van Antwerpen 16 Duitse spionnen, mannen en vrouwen, te Brugge, Zeebrugge en omtrek aangehouden. 't Krioelt daar van spionnen, afgezakt met het blijkbaar voornemen tot de een of andere aanslag: het springen van een brug, opbreken van spoorwegstaven, de doorvoer van het Engelse expeditiekorps te beletten, dat in de nacht van dinsdag tot woensdag moest ontschepen te Zeebrugge.

Ook hebben de overheden zeer strenge maatregelen genomen om de bruggen, spoorwegen, enz., zeer nauwkeurig te bewaken.

Van het magazijn Tietz zijn dinsdagnamiddag de grote toogvensters in brokken geworpen.

Al de Duitse opschriften zijn dinsdag op bevel van het stadsbestuur weggenomen.

8 augustus 1914

Gisteren namiddag zijn de eerste Belgische gekwetsten uit Luik ter opneming in de talrijke en zeer goed ingerichte ambulances van Brussel aangekomen. De aanvoer is veel minder groot dan men dacht. Zwaargewonden bevinden er zich niet onder. Deze laatsten worden te Luik verzorgd. Ook de eerste Duitse krijgsgevangenen kwamen te Brussel aan en werden op Brugge afgestuurd.

9 augustus 1914

Spionnen in België.

Het volgende telegram is aan alle militaire autoriteiten gezonden:

"Al wie, Belg of vreemdeling, aan spionage wordt schuldig bevonden, zal voor de krijgsraad gedaagd worden, die zonder vorm

van proces en onverwijld uitspraak kan doen. Hij kan de doodstraf uitspreken en het vonnis wordt geveld zonder beroep. De ter dood veroordeelden worden binnen 24 uur neergeschoten.”

Krijgsgevangenen.

Men seint uit Brugge:

Twee treinen hebben vrijdagavond en -nacht 250 krijgsgevangenen aangebracht, waaronder een kapitein en verscheidene officieren. Vier hunner weigerden in het station sabel en revolver af te geven, maar werden door de gendarmen met geweld ontwapend.

Ook werden 150 verdachte Duitsers uit de Luiker streek meegebracht.

Te Brugge zijn vrijdagnacht de sergeant en de 39 ruiters van de uhlanen binnengebracht, die door vijf dappere Belgen tot staan gebracht en aangehouden zijn. Vijf man van het 9e regiment voetvolk. Die stonden plotseling voor 53 uhlanen. Ze doodden er 13. De onderluitenant zou ook doodgeschoten worden, tot hij de armen ophief en naar zijn voorbeeld deden die 39.

Zo verzekert de Patrie van Brugge.

10 augustus 1914

Er heeft in België zich zulk groot aantal vrijwilligers aangeboden, dat het departement van oorlog zich verplicht ziet aan de nieuw aangeworvenen te verzoeken, zich van de nodige boven- en onderkleding en van schoeisel te voorzien gedurende de tijd van africhting. Alle uitgaven zullen hun worden vergoed.

In samenwerking met de militaire inrichtingen, beijvert de particuliere nijverheid zich om de nodige uniformen te vervaardigen.

Er zijn thans 40.000 vrijwilligers.

Zij worden onder leiding van generaal Guiette afgericht; hierna zullen zij dadelijk bij de verschillende regimenten worden ingedeeld.

11 augustus 1914

Grote Duitse handelsfirma's, sinds jaren in België gevestigd, en die tot welvaart waren gekomen onder voorwaarden, die de concurrentie van de Belgen zelf onmogelijk maakten, stonden in intieme betrekkingen tot het Belgische volk, droegen flink bij voor weldadige doeleinden en hadden grote invloed in de gemeentelijke huishouding. Zij waren op de hoogte van al wat de Duitse regering over België wilde weten. Het geheim van de voorspoed van deze Duitsers in België was, dat zij vanuit Berlijn met grote subsidies werden gesteund.

12 augustus 1914

Waar de Engelsen zullen landen, in Zeebrugge of in Franse havens is nog geheim; wij geloven in Frankrijk.

De politie te Brugge heeft aan 900 daar en in de kuststreek wonende Duitsers aangezegd, dat ze België moesten verlaten. Allen zijn op een bepaalde plaats samengebracht, waar elk geval afzonderlijk onderzocht is. Onder deze ongelukkigen zijn mensen van alle standen.

Naar wij in een Belgisch blad lezen heeft de vrouw van een Belgische genie-officier mevrouw H., zondag te Oostende een nonnetje laten aanhouden, dat door haar vreemde houding de aandacht getrokken had. Bij onderzoek bleek het nonnetje een Duitse spion te zijn en wel een reserveofficier van het Duitse leger.

Engeland en de oorlog.

Wat het expeditiekorps naar België betreft, Londen is in rep en roer van krijgstoerusting, soldaten kamperen op pleinen, compagnieën trekken onder toejuichingen van het publiek voorbij, militaire karren daveren over alle straten en de drukte om en in het ministerie van oorlog is geweldig. Maar wat gebeurt er nu eigenlijk? Heeft er al een aanzienlijke concentratie plaats gehad? Waar zullen de troepen oversteken? En hoeveel? Ik kan er u niets van zeggen. Lord Kitchener laat over dat alles het diepste stilzwijgen heersen en verzekert, dat de bladen er geen woord van zullen reppen, zelfs wanneer zij uit Brugge of waar vandaan dan ook vernemen, dat zo en zoveel duizend man zijn aan wal gestapt. En sommigen verzekeren dan ook niet minder stellig, dat ze er al zijn.

14 augustus 1914

Antwerpen, 13 augustus. Stijn Streuvels, die het thuis niet uithoudt, is me daarnet komen vertellen, hoe onze mannen aan de voorposten het stellen. Hij is een en al bewondering voor hun onverschrokkenheid en doodsverachting.

In zijn land is het volkomen rustig. Aan zee moest een man zijn fabriek afstaan aan de overheid. Hij kreeg er een klein fortuin voor en onmiddellijk heeft hij met zijn zoon dienst genomen in het leger en vrouw en dochters waren er gerust in. Onze bladen verhalen het

kostelijke verhaal van een soldaat, die twee lanciers gesnapt had en ze binnenbracht, hun koppen gekneld onder zijn armen.

Het Belgische veldleger.

Em. Cammaerts, een Belg, geeft in de een overzicht van de militaire voorbereiding aan Belgische kant. Zelfs met de derde divisie, die uit Luik terug is gekomen, mee, gelooft hij niet, dat het Belgische veldleger sterker dan 120.000 man is. Geen man kan op dit ogenblik gemist worden van de mobiele verdediging van Namen, en de forten om Antwerpen heen kunnen niet zonder bezetting blijven. Men moet ook niet vergeten, dat het Belgische ministerie van oorlog nog niet heeft opgegeven, hoeveel soldaten er bij de verdediging van Luik gesneuveld zijn.

De schrijver twijfelt niet aan het moreel van de troepen. Na de proef, die zij bij Luik hebben doorstaan, zullen alle korpsen dezelfde vastberadenheid tonen als de derde divisie. Men kan ook op de wijsheid van de leiders rekenen. De wijze waarop de troepenbewegingen verhinderd zijn, is een goed voorteken. Ondanks zijn leeftijd heeft koning Albert aldoor het grootste doorzicht getoond.

De enige reden van bezorgdheid voor de Belgen die getuige zijn geweest van de hervorming, die hun leger in de twee laatste jaren heeft ondergaan, ligt in de strijdvaardigheid van hun veldartillerie. Da Belgische kanonnen zijn van het laatste model, maar twee jaar geleden heette het, dat het aantal manschappen en paarden niet voldoende was om ze alle te kunnen gebruiken, zodat elke groep, in plaats van drie batterijen, maar twee batterijen in het veld kon brengen. Er is in die tijd een heftige polemiek gevoerd over hetgeen men de "ontredding van de artillerie" noemde.

Er is middelerwijl tijd genoeg geweest, om voor de nodige manschappen en paarden te zorgen, zodat nu misschien alle kanonnen te gebruiken zijn. Toch mag men niet uit de schitterende verdediging van Luik afleiden, dat alle andere afdelingen van het leger op zulke hoogte zijn gebracht. De persoonlijke invloed van generaal Leman heeft zich ongetwijfeld voor een groot deel bij de versterking van de Luikse forten laten gelden. Bovendien was die stelling de gevaarlijkste in België en zal de aandacht van het departement van oorlog daar misschien vooral op gevestigd geweest zijn, met terzijdestelling van minder voorname kwesties.

Cammaerts meent ten slotte, dat het leger der verbondenen misschien in aantal de Duitsers de baas is, maar dat de Duitse artillerie vermoedelijk bij de Belgische in het voordeel zal zijn.

Niets is meer verkeerd dan om de waarde van zijn vijand te onderschatten. Men heeft in de afgelopen week veel gehoord van hongerende, onwillige Duitse soldaten, die door de officieren tot vechten werden aangedreven. Tegen zulke overdrijvingen moet men zich hoeden en men moet niet te veel waarde hechten aan de praatjes van enkele opgewonden lieden, die maar al te bereidwillig door sommige journalisten voort verteld worden.

De Duitse soldaat is nog altijd even dapper. Hij zal spoedig tegenover de Fransman, zijn ervijand, staan. Zo hij verslagen wordt, zal dat niet mogelijk zijn zonder dat hij eerst een wanhopige tegenstand heeft geboden.

Vandervelde, het pas tot minister van staat benoemde Belgische socialistische kamerlid, heeft een oproep gericht tot alle Belgische mannen, die niet onder de wapenen zijn, om aan het werk te blijven. "Wij kunnen niet allen vechten, zegt hij, maar allen kunnen

we direct of indirect meewerken aan de verdediging van het land in de grote strijd voor democratie en het handhaven van de politieke vrijheid van Europa. Laat eenieder aan zijn taak blijven en laten zij, die niet meer kunnen vechten, de moed hebben, de moeilijke moed, om te blijven werken terwijl er over het lot van Europa beslist wordt.”

De oorlogslegende groeit dan aan. Volgens de bijzondere correspondent van de Times te Brussel vechten de Belgen voor huis en geloof! Overigens geeft de correspondent een treffende beschrijving van de vastberaden geest, die heel het Belgische volk bezit.

15 augustus 1914

De verbindingen met Engeland werden hersteld. De lijn Oostende-Tilbury zal zondagmiddag 2 uur een boot doen vertrekken.

Brussel, 14 augustus. De minister van Binnenlandse Zaken waarschuwt tegen alle feiten die de vijand tot weerwraak kunnen aanzetten; de burgers mogen aan geen gevecht deelnemen, zij moeten zich van schelden of bedreigen onthouden, binnen blijven en deuren en vensters sluiten, zodra gevaar dreigt, en om niet van uitdaging beschuldigd te kunnen worden, de plaats waar de vijand binnenrukt verlaten. De minste gewelddaad vanwege een burger zou een echte misdaad zijn die door de wet met aanhouding en veroordeling wordt gestraft; zij kan immers aanleiding geven of voorwendsel zijn tot bloedige weerwraak op de onschuldige bevolking, vrouwen en kinderen, en tot het plunderen en verbranden der huizen.

16 augustus 1914

Brugge, 15 augustus. Te Brugge, het Vlaamse land met zijn weelderige groenigheid en zijn gemoedelijke landelijke woningen, witgekalkt en roodgedakt. Een stemming over de stad die iemand, komende van de oorlogsgrens, met verstomming slaat. De straten op deze kerkelijke feestdag St. Maria vol zondagsmensen, blij pratend en wandelend op de Grote Markt, waar die slanke en sterke Halletoren tegen de avondhemel zich tragisch aftekent. Opeens een oploopje en we zien de eerste Duitse krijgsgevangenen, in geel pakje, rode nuchtere koppen, waar hoegenaamd geen ontroering, alleen vermoeidheid op te lezen staat. Onder bewaking van burgerwachten en gendarmes schijnen ze zich veilig te voelen. Een poos later een tweede tram met slechts één vreemde krijgsman erin, een uhlaan ditmaal, met meer verfijnde kop, en gemoedelijk daaromheen het goede Brugse volk. Waarlijk, ze mogen zeggen dat ze hier in het beloofde land der gastvrijheid zijn, want er gaat zelfs geen kreet van vijandelijkheid of wraak op, en nochtans, onze hospita zegt het ons; Brugge op deze tijd van het jaar anders vol vreemdelingen, is totaal verlaten. Het grootste hotel heeft behalve ons slechts één gast, de generaal. De gevangen officieren hebben dagelijks een menu van twee frank verorberd en de brave kokkin doet het zeer goed. Mogen de onzen in Duitsland het even goed hebben.

17 augustus 1914

Te Oostende is menig hotel, onder andere ook de Kursaal, gesloten.

18 augustus 1914

Brussel, 17 augustus. Koning Albert, overwegende dat bij besluit van de president der Franse republiek aan de gezinnen van in Frankrijk gevestigde Belgische dienstplichtigen dezelfde steun is

toegekend als aan de gezinnen van Franse militairen, heeft een besluit getekend, waarbij alle gezinnen van in België wonende Franse dienstplichtigen hetzelfde voorrecht wordt toegekend. Zij zullen daartoe aangifte moeten doen bij de burgemeesters.

Brussel, 17 augustus. In overleg met de militaire overheden zullen geen vertegenwoordigers van dagbladen meer toegelaten worden tot het front, teneinde alle inlichtingen te vermijden, waarvan de vijand voordeel zou kunnen trekken. Later zullen zij de legers te velde kunnen volgen.

Op verzoek van de directeuren der Belgische bladen, die zich formeel hebben verbonden niets te zullen publiceren zonder toestemming van de militaire autoriteiten, veroorlooft de minister van oorlog de uitgifte van twee edities per dag van elke krant, verschijnende op uren, welke door de directeuren zelf mogen worden vastgesteld.

19 augustus 1914

Naar de Petit Bleu meldt is te Oostende de postboot Empress binnengelopen, die anders geregeld dienst doet tussen Dover en Calais. Ze had tal van Engelse officieren aan boord en niet minder dan 42 vliegers, verscheidene vliegtuigen en alle benodigdheden voor de oprichting van een luchtvaartstation ten oosten van de haven.

20 augustus 1914

De Belgische regering heeft maatregelen genomen om machtiging te verlenen tot de uitgifte van voorlopige verblijfpassen aan verschillende categorieën van Duitse onderdanen, die verblijf houden in bepaalde delen van België.

Deze tijdelijke verblijfpassen (permis de séjour) zijn geldig tot 1 september 1914, maar kunnen verlengd worden en zullen worden uitgereikt door de burgemeester der woonplaats van de Duitse onderdaan en zijn alleen geldig voor die gemeente.

De verblijfpassen zullen slechts worden uitgereikt:

1, aan te goeder naam bekend staande Duitsers, die hun land hebben verlaten zonder de bedoeling er weer terug te keren;

2, aan de Duitsers, die gehuwd zijn met Belgische vrouwen of die in België geboren kinderen hebben;

3, aan religieuzen van Duitse nationaliteit, behorende tot een in België gevestigde orde, mits zij een zekere tijd in het land verblijf hebben gehouden en sedert hun komst zijn ingeschreven in de bevolkingsregisters;

4, aan gezelschapsdames, gouvernantes, vrouwelijke bedienden van te goeder naam bekende meesters, als zij zijn ingeschreven in de bevolkingsregisters.

De Duitsers, die behoren tot een van deze categorieën, moeten zich rechtstreeks wenden tot de burgemeester van de Belgische plaats, waar ze woonplaats hebben. Na aldus een verblijfpas te hebben gekregen, zullen zij goed doen met een pas (laisser-passer) aan te vragen aan de militaire gouverneur der provincie, door welke zij in België willen terugkeren.

22 augustus 1914

Londen, 22 augustus. Passagiers, die gisteravond te Folkestone aangekomen zijn, berichtten, dat alle vreemdelingen bevel ontvangen hadden Oostende te verlaten.

24 augustus 1914

Antwerpen, 23 augustus. De Duitse krijgsgevangenen te Brugge, 450 militairen en 300 verdachte burgers, zijn vrijdag naar Duinkerken en vandaar per schip naar een Franse haven gevoerd. Te Duinkerken werden de Bruggelingen, die de krijgsgevangenen hadden begeleid, feestelijk onthaald op een banket waar militaire autoriteiten aanzaten. Een Frans priester hield een geestdriftige rede.

25 augustus 1914

Berlijn, 25 augustus. De hele Belgische pers, met uitzondering van de bladen, die in Antwerpen verschijnen, komt uit in het Duits.

De door Duitsland benoemde gouverneur heeft bekend gemaakt, dat naast het Duits ook de Franse taal gehandhaafd blijft.

26 augustus 1914

De Flandre Libérale meldt, dat een vijftigtal uhlanen te Ingooigem, het dorp van Stijn Streuvels, zijn binnengevallen. Bij pastoor Hugo Verriest hebben zij gegeten, wijn gedronken en sigaren gerookt. Een tiental hunner is daarna doorgetrokken op Vichte, Deerlijk, Harelbeke en Kuurne. Nabij de herberg de Katte zijn zij op Rollegem-Kapelle afgeslagen.

Tegen 3 uur daagden vijf Franse ruiters op, die de uhlanen op de vlucht dreven en een van hen, die zich onder een tafel in een hoeve verscholen had, gevangen namen. De handen op de rug gebonden werd de uhlaan naar Kortrijk gevoerd; de negen anderen werden eveneens gevangen. Een hunner heeft bekend, dat de Duitsers grote verliezen hebben ondergaan te Luik, hij smeekte om niet

doodgeschoten te worden, daar hij een vrouw en vier kinderen heeft. In Duitsland, zegde hij, is niemand voor de oorlog, die de ondergang van het keizerrijk na zich zal slepen.

Te Pittem eisten 20 uhlanen de gemeentekas op, die overigens ledig was. Te 1 uur wordt gemeld dat de Duitsers rond Mechelen teruggeweken zijn, achtervolgd door de Belgen, die Vilvoorde bezetten.

Bij leper heeft gisteren een treffen tussen Duitsers en Belgen plaats gehad, waarbij eerstgenoemden de vlucht moesten nemen. Zondag en maandag is bij Mechelen een patrouille uhlanen, die daar blijkbaar kwamen verkennen, met achterlating van doden tot de vlucht genoodzaakt door Belgische wachtposten.

Over de ontmoeting der voorposten van het Franse en het Duitse leger in Zuid-België schrijft het Handelsblad van Antwerpen:

Reeds vrijdag, kort na de noen, werd te Kortrijk en omliggende plaatsen bekend, dat de Duitsers in aantocht waren en alle ogenblikken verwacht mochten worden.

Van Oudenaarde waren zaterdagmorgen een 200 uhlanen vertrokken en hadden zich in verscheidene groepen verdeeld; en zo kwam het dat er langs alle kanten enkele Duitse ruiters opgemerkt werden.

Twee groepen, elk van een honderdtal mannen, volgden een op voorhand vastgestelde weg en richtten zich de ene langs Kruishoutem, Olsene, Dentergem en Aarsele, terwijl de tweede de weg insloeg langs Anzegem, Ingooigem, Deerlijk en Vichte. Hier en daar deden ze zich eten en drinken opdienen, wat ze gewillig betaalden.

In de statie van Aarsele kwam er rond de noon een klein groepje uhlanen aan; ze stapten af en verbrijzelden er eerst het telegraaf- en telefoonstelsel. Aan de bedienden werd geen kwaad gedaan, doch ze werden op afstand te houden, bij middel hunner revolvers.

Ze deden dan ook nog de riggels van de spoorweg springen, die verbinding geeft van Tielt naar Deinze. Ze zijn dan verder opgetrokken zonder nog meerdere schade te veroorzaken. Een stuk van de riggels was teland gekomen middenin een bewoond huis, gelukkig zonder iemand te treffen.

Intussen waren de afzonderlijke groepjes uhlanen de omstreken van Kortrijk genaderd en zij deden zich overal goed bedienen.

Het was rond 7 uur 30, zaterdagmorgen, toen de aantocht der Franse voorposten aangekondigd werd. Ze waren op het gehucht Pottelberg aangekomen en rukten weldra verder op. Dat nieuws verwekte een levendige geestdrift.

De Duitsers kwamen omstreeks 5 uur uit de richting van Ingelmunster op de grote steenweg van Brugge naar Kortrijk aangerend, met het doel daar binnen te komen.

Gekomen aan de herberg De Samenkomst, botsten de Duitsers op een patrouille Franse jagers te paard, die van Kuurne kwamen.

Toen de eerste ogenblikken van verstomming voorbij waren, sloegen al de Duitsers op de vlucht. Ze werden nagezet, beschoten en de meesten krijgsgevangen genomen.

Er waren in het geheel 13 paarden, 10 krijgsgevangenen en drie doden.

Onder de krijgsgevangenen bevond zich een Duitse reserveofficier, graaf von Schwerin, van Maagdenburg. Op de koer van het stadhuis werden de gekwetsten, want een drietal Duitsers is gewond, verzorgd, waarna de Fransen met hun krijgsgevangenen optrokken.

Langs verscheidene kanten werden later in de avond nog Duitse voorposten opgemerkt.

De Duitsers hebben de mooie spoorwegbrug van Grammene doen springen.

Die brug was een merkwaardig kunstwerk, verleden jaar over de Leie gebouwd en dragende een dubbele spoorlijn.

Aan de Belgische grens.

Men schrijft ons uit Zeeuws Vlaanderen op 25 augustus:

In de Belgische dorpen langs de grens begint wat meer kalmte te komen. Vrijdag moesten op hoger bevel eensklaps alle vlaggen worden ingehaald; de Belgische wapenborden verwijderd en mocht niemand zich meer tooien met de nationale kleuren. Maandag echter kwam er, men wil door de aankomst van Engelse soldaten te Oostende, een grote opluchting. De vlaggen wapperen weer van de torens en van particuliere woningen; de wapenborden zijn weer geplaatst en menige Belg is weer getooid met de landskleuren. Vandaag worden in de verschillende gemeenten de lijsten gepubliceerd van de soldaten, die gesneuveld zijn en zijn er missen gelezen voor de doden. In de laatste dagen zijn hier van dorpen in de omstreken van Antwerpen verschillende vluchtelingen gekomen, die bang waren dat de Duitsers het beleg voor Antwerpen zouden slaan. Nu het Duitse leger naar het zuiden gerukt is, begint dit aantal zeer te verminderen.

Antwerpen, 26 augustus. Volgens een bericht van de Bien Public uit Gent van gisteravond is Avelgem en omstreken bezet door een Duitse troepenmacht. Zij legeren in de driehoek, gevormd door de grenzen van Oost en West-Vlaanderen, Henegouwen, de boorden der Schelde tot aan Bossuit en het kanaal van Spiere. Men ziet de Duitse soldaten tot op hun voortrijdende kanonnen aardappelen schillen.

De Belgische staatscourant bevat een koninklijk besluit van 24 dezer, waarbij wordt vastgesteld, dat het niet door de Duitsers en de verbonden legers bezette grondgebied een enkel militair district vormt. Luitenant generaal Clooten is tot militaire gouverneur over dat district benoemd.

27 augustus 1914

Arm België.

Men schrijft ons uit Brugge:

In de nacht van zondag op maandag hadden vijf uhlanen te Aalter, tussen Gent en Brugge, de spoorlijn vernield en enkele dier verkenneren moet men te Beernem, op 15 km van Brugge gezien heb. En nu verwachtte West-Vlaanderens eerwaardige grijze hoofdstad de vijand.

Men kan Brugge niet betreden zonder over een ... brug te gaan: de stad is inderdaad door kanalen omgeven. Maandagmorgen waren al die bruggen opengedraaid, en, wie binnen of buiten wilde, moest over de smalle sluisplankjes. Ik begaf me in de stad: overal groepjes mannen en vrouwen aan het kouten en dikwijls hoorde ik de verzekering: "Als de burgerij niets doet, doen zij ook niets." En die woorden verraden angst en hoop. Men heeft er ook zulke vreselijke

verhalen uit Limburg gehoord. Maar te Brussel gaat alles goed. In de achterbuurten voor de kleine huizekes zitten de Brugse vrouwen en meisjes ijverig kant te maken. Altijd heerst hier armoede en wat zal het deze winter wel zijn ... en daarom maar rusteloos de bobijntjes over het kantkussen geworpen en vlijtig doorgewerkt!

“En zijn we dood, wel dan zijn we dood; wat geeft het voor iemand, die altijd misère heeft”, zegt wanhopig een mager gekromd vrouwtje, wie het tanig vel over gelaat en handen strak gespannen is en de ellende uit de ogen u tegen staart.

En we dachten aan ons bezoek te Aarschot, verleden week, toen het de Duitsers verwachtte en angstig luisterde naar het kanongebulder. Ook daar had mij iemand zo droevig gelaten gezegd: “Wat kunnen wij vluchten: een groot gezin en geen geld. We moeten maar afwachten”.

De vreedzame intrede der Duitsers te Brussel heeft meer rust gebracht.

Ik ging naar het hart der stad. Indrukwekkend verrijst op het marktplein dat heerlijk belfort van Brugge. Een symbool van der vaders kracht hebben wij het dikwijls genoemd en dan werd daar wel eens om gelachen en tevens gespot met Vlaanderens Leeuw. Maar nu ook Vlaanderens jongens naast hun Waalse broeders moedig stierven voor hun land, want ik mag u verzekeren, dat die gedachte de Vlamingen bezielde, nu het lied van de “Vlaamse Leeuw” heeft weerklonken boven het strijdgewoel, zal men niet meer spotten met zogenaamde Vlaamse opgewondenheid.

Er zullen nu vijanden door Brugge's straten stappen, waar anders gasten uit alle landen zo minzaam ontvangen werden? Het is soms als een droom, als een nachtmerrie, dat België waarlijk oorlog voert.

Maar zoeven te Damme vroeg een bedrukte moeder mij, hoe zij nieuws zou kunnen krijgen van haar zoon, die bij Luik door een lanssteek gewond en later te Maastricht verpleegd werd. En hier te Brugge zitten vrouwen te wenen, omdat hun man nooit terugkeren zal en met makkers in een onbekend graf ter eeuwige ruste werd gelegd. En boetprocessies schuiven met slepende stap door de straten en langs de kanalen. En bezwaarden van harte bidden in de half duistere kerken of voor de oude beelden aan de grauwe muur.

Ja, de oorlog woedt in België. Het is geen droom maar akelige waarheid.

En daar strekt zich het schone West-Vlaanderen uit, het land van Gezelle, Verriest en Streuvels. Zullen de akkers, waar het zweet van de zwoegende werkers in viel, gedrenkt worden met bloed? En zullen vlammen woeden in de steeds zo vreedzame dorpjes, schilderachtig gelegen in een vallei of op de helling der heuvels? Zullen vreemdelingen, en eigen kinderen begraven worden langs die prachtige wegen, waar zwaar geboomte zijn lommer schenkt?

Verleden week toen wij er door reisden om ons naar het oorlogsgeweld te begeven, was het er nog zo rustig en kalm. Bejaarde mannen, vrouwen en kinderen, want het kloeke geslacht was heen, werkten in de oogst. Zal er nu een andere zeis maaien ... een zeis druipend van bloed?

Veel werd er gesproken over de grote slag, en men richtte vragend de blik naar Leuven en Tienen.

Maar nu! West en ook Oost-Vlaanderen is uit de rust opgeschrikt.

Doch tot nu toe zijn de Duitsers nog niet te Brugge geweest.

De Belgische legatie deelt mee: bij een wet van vier augustus jongstleden is een amnestie verleend aan alle Belgische deserteurs. Deze moeten vóór vier september weer in het Belgische leger aanwezig zijn, zijnde dit de uiterste termijn.

Uit Brugge werd dinsdag aan het Handelsblad van Antwerpen gemeld:

Een groep van 160 uhlanen te paard en per velo, gaande van Torhout naar Oostende, werd verrast tussen de brug van Snaaskerke en Ichtegem door een honderdtal Belgische gendarmen, verscholen in de grachten. De gendarmen velden talrijke tegenstrevers, de overigen wilden vluchten, maar werden in kruisvuur genomen. Bij hun vlucht door de velden, werden zij achtervolgd door zes automobielen. Slechts een tiental uhlanen ontsnapten. De jacht per auto werd voortgezet. Drie gendarmen zijn gedood. Onder de gedode uhlanen werden twee kerels herkend, die gewerkt hebben te Brugge. De vijand werd teruggedreven in de richting van Torhout.

29 augustus 1914

Engelse versterkingen in België.

De correspondent te Brugge van het Handelsblad van Antwerpen seint:

Transportschepen hebben donderdag 's morgens en 's namiddags een aanzienlijk getal Engelse vliegeniers ontscheept en vandaag worden er nog meer verwacht.

Deze flegmatieke en zwijgende troepen zijn seffens hun dienst der bewaking van bruggen en wegen begonnen.

Hun komst heeft ten doel Vlaanderen van uhlanen te zuiveren, in samenwerking met de gendarmen en de 500 vrijwilligers, gisteren te Brugge aangekomen. In een omtrek van 10 uren is geen enkele Duitser meer bespeurd.

Oostende.

Minister Churchill heeft donderdagmiddag in het Engelse Lagerhuis meegedeeld, dat een sterke afdeling Engelse mariniers te Oostende is aan wal gezet.

31 augustus 1914

Men schrijft uit Pollinkhove aan het Handelsblad van Antwerpen :

Zes Franse ruiters zijn dezer dagen door de gemeente getrokken. Ze werden begroet met "Vive la France", door de bevolking, waarop zij antwoordden: "Non, vive la Belgique; la Belgique a déjà fait son devoir".

Naar het Handelsblad van Antwerpen mededeelt, zijn er de laatste dagen duizenden vluchtelingen te Oostende aangekomen. Een groot aantal, meldt het blad, hebben een onderkomen gevonden in badwagens, waarvan er vele in de hovingen achter de koninklijke gaanderijen overgebracht zijn. Men heeft ze allen van stro voorzien en dagelijks wordt aan de arme vluchtelingen eten gebracht door de zorgen van het stadsbestuur.

1 september 1914

Londen, 1 september. De Daily Express verneemt uit Den Haag, dat de vier rijkste Belgen, Solvay, baron Lambert, Waroque en baron Empain, de betaling van de Duitse oorlogsschatting ten bedrage van 8 miljoen pond gewaarborgd hebben.

2 september 1914

De Belgische legatie te 's-Gravenhage deelt het navolgende mee:

In antwoord op mededelingen uit Duitse bron, verklaart de Belgische regering nogmaals, dat het niet waar is, dat uitdelingen van wapens of schietvoorraad aan de burgerlijke bevolking van België hebben plaatsgehad.

Van den beginne af heeft de regering daarentegen door middel van proclamaties en alle andere middelen de inwoners gewaarschuwd, dat de verdediging van het land uitsluitend moet overgelaten worden aan de gewapende macht.

Daarenboven zijn sedert de eerste dagen van augustus de wapens van alle burgers, zowel in de steden als op het platteland, afgenomen. Die wapens, merendeels jachtwapens, zijn alle gemerkt geworden met de naam van hun eigenaar en in de steden achter slot gesteld. Te Namen en te Leuven onder andere heeft men dergelijke gemerkte en gerangschikte wapens gevonden. Men heeft daaruit zeer ten onrechte afgeleid, dat die wapens de namen droegen van hen, voor wie ze bestemd waren en niet die van hun eigenaars.

De regering tekent nogmaals met verontwaardiging verzet aan tegen de belachelijke beschuldigingen van misdrijven, die onder andere te Leuven door Belgische vrouwen zouden zijn begaan.

Uit Oostende.

Een redacteur van de Gentenaar is naar Oostende geweest en vertelt van zijn bezoek onder meer:

Het koninklijk verblijf is gesloten en verschillende grote hotels zijn in hospitalen veranderd. Op heel onze kust kunnen gemakkelijk 10.000 soldaten verzorgd worden.

De vaart naar Engeland wordt geregeld onderhouden. Het zijn oude mailboten met hun grote watervleugels opzij, die de overvaart naar Dover doen, met de passagiers en met Duitse krijgsgevangenen, indien nodig.

Die boten worden telkens begeleid door een of twee oorlogsschepen, die aan onze kust de wacht houden. Langs de zee kunnen wij gerust zijn; de acht oorlogsschepen alleen al, in het zicht van Oostende, zeggen genoeg. Veel andere Engelse kruisers liggen verder. Het getal is groot genoeg om elke aanval van de vijand in ons land langs de Noordzee af te weren.

Aan de kust zijn de Engelse landsoldaten op hun post. Zaterdagmiddag kwamen de Belgische vrijwilligers, die in Duinkerken hadden vertoefd, hen nog versterken.

Iedere dag doet de bestuurbare ballon der Engelsen zijn tochtje, soms voor uren. Zaterdagmiddag stak hij over zee.

De twee onderzeese kabels, die op onze kust uit Engeland komen, zijn voldoende bewaakt.

De Weense dagbladen en met name de "Neue Freie Presse" hebben beweerde verhalen gepubliceerd van uit België gezette Duitsers en Oostenrijkers, volgens welke onze bevolking de grootste wreedheden te hunnen opzichte zou hebben bedreven onder de ogen van de Belgische autoriteiten. Een zekere Weber zou te Antwerpen door de menigte vermoord zijn geworden, terwijl te

Oostende een bakker, Bischof genaamd, zou afgemaakt zijn met stukslagen, waarna hem handen en voeten zouden zijn afgesneden.

De regering protesteert met verontwaardiging tegen deze beschuldigingen; zij ontkent formeel, dat lichamelijke gewelddaden tegen Duitse of Oostenrijks-Hongaarse onderdanen hebben plaats gehad. Buiten het stukslaan van meubels van enkele koffiehuisen, waarvan de bedrijvers streng gestraft zijn, is aan geen enkel Duits of Oostenrijks eigendom schade toegebracht. Verzoek de Spaanse regering ons protest over te brengen aan de Oostenrijks-Hongaarse regering.

Was getekend Davignon.

4 september 1914

Uit Oostende wordt gemeld dat de Engelse troepen vandaar zijn vertrokken met onbekende bestemming. De Belgische bevolking heeft hen hartelijk uitgeleide gedaan.

6 september 1914

Tenslotte nog een goed bericht. Men weet, dat na de inneming van Namen, de vierde Belgische divisie zich op Frans grondgebied had terug weten te trekken; 5000 man van deze troepen zijn nu weer te Oostende geland en kunnen zich bij de hunnen voegen; zelfs de kanonnen en de trein brengen zij mee. Zo gaat het als de zee openblijft!

8 september 1914

Vluchtelingen uit Oostende verzekerden, dat een bombardement van Oostende aanstaande is. 30 treinen met vluchtelingen zijn

heden vandaar vertrokken. De Engelsen hebben daar heden troepen geland.

9 september 1914

Oostende, 8 september. De Duitse spion Ehrardt, die op vier augustus te Oostende was gevat en die bij vonnis van de krijgsraad was ter dood veroordeeld, is zaterdag te Zwijndrecht terechtgesteld.

Terneuzen, 9 september. Het treinverkeer tussen Oostende en Gent met Sint-Niklaas en Antwerpen kan thans voor het gewone reizigersverkeer niet plaats hebben. De reizigers maken gebruik van de lijnen Gent-Terneuzen en Mechelen-Terneuzen, om zich van het ene deel van België naar het andere te begeven.

Er komen nog vele vluchtelingen, maar ook keren er weer naar hun haardsteden terug.

Aan de noordgrens hebben op verschillende plaatsen kleine schermutselingen plaats met uhlanen, onder meer gisteren op ongeveer 500 m afstand van de Nederlandse grens aan de Rode Sluis bij de gemeente Westdorpe.

Oostende, 9 september. De postboot is hedenmorgen niet vertrokken, daar Duitse vissersschuiten, die het voorkomen van Belgische vaartuigen hadden aangenomen, mijnen hebben uitgezet bij het vuurschip.

De postboot zal echter morgenochtend als gewoon naar Tilbury vertrekken.

Hier aangekomen reizigers zeggen Duitse verkenners in de nabijheid van Brugge gezien te hebben.

10 september 1914

Oostende, 9 september. 60.000 Duitsers rukken met ijlmarsen door België heen, om de Duitse rechtereuleugel te versterken, die in Frankrijk grote tegenspoed heeft gehad. Vluchtende Duitse soldaten trekken zich terug naar het bos van Dottignies (Zuid-België, bij de Belgisch-Franse grens) tussen Kortrijk en Herseaux.

12 september 1914

Antwerpen, 11 september. Blijkens een officiële mededeling hebben de Duitsers gisteren Waregem een half uur gebombardeerd. Er zijn geen doden; enkele gebouwen hebben schade geleden. De Duitsers beogen met zulke beschietingen, de bevolking tot wanhoop te brengen.

(Waregem is een plaatsje niet ver ten noordoosten van Kortrijk, aan de weg van Kortrijk naar Gent. Redactie)

Oostende, 11 september. Gisteren zijn in de buurt van Oudenaarde, Kortrijk en Ronse gevechten geleverd tussen Duitsers en Belgen. Bijzonderheden ontbreken nog., want de telegraaflijnen zijn doorgesneden.

Men weet, dat dit leger, in Havre ingescheept, te Oostende is ontscheept, en thans te Antwerpen uitrust.

14 september 1914

Oostende, 13 september. De 400 uhlanen-verkenneren, waarvan gisteren gesproken werd, hebben de nacht te Diksmuide (30 km ten zuiden van Oostende) doorgebracht. De hele ochtend zijn er schermutselingen gevoerd tussen deze uhlanen en gendarmen, die uit Oostende op hen waren afgezonden.

Hier zijn tal van Duitse gewonden aangekomen. Ook zijn er auto's en wapens buitgemaakt op de vijand, die naar het zuiden aftrekt.

Uit Antwerpen.

Een Duitser die een dezer dagen uit Antwerpen te Amsterdam aangekomen is heeft aan de correspondent van de Frankfurter Zeitung het volgende verteld:

Tot de vierde september had ik rustig in het kleine plaatsje Lombardsijde bij Westende gezeten en toen ging ik naar Oostende om mij geld te verschaffen. Hier werd ik plotseling als gijzelaar in hechtenis genomen en naar Antwerpen gevoerd. De behandeling en overbrenging waren uiterst beleefd. In een auto werd ik onder bewaking naar de militaire overheid in Antwerpen gebracht. Hetzelfde lot ondergingen een gezien Duits industrieel, die te Antwerpen, en een Duitse koopman, die te Brussel woont. 's Nachts ben ik in een afschuwelijke cel in het raadhuis gesloten, waar ik 24 uur slechts op water en brood geleefd heb. Van hier ben ik met de gevangeniswagen naar de gevangenis gebracht. Toen ik ziek werd ben ik echter terstond naar een zeer goed ingerichte kamer in het ziekenhuis gebracht, vervolgens weer naar de gevangenis waar de directeur zeer humaan is opgetreden. Hetzelfde kan gezegd worden van de mensen van de burgerwacht, waarmee wij in aanraking kwamen. Gedurende de vier dagen, die wij in de gevangenis doorbrachten, mochten we dagelijks een poos in de tuin doorbrengen, waar wij juist waren toen ons gezegd werd, dat wij het land verlaten moesten. Wij werden naar de politiecommandant verwezen, die ons alle hulp verleende, voor de veiligheid van ons leven instond en ons in een gereed gehouden spoorwegwagen eerste klas onder geleide naar Kapellen liet brengen. Van dit station zijn wij op een melkwagen over de Nederlandse grens gebracht,

tegelijk met een volkomen hulpeloze Galicische en Poolse jood, die door de drie vrijgelatenen met geld hopen werden.

De zegsman van de correspondent der Frankfurter Zeitung was er op gesteld, dat ook deze stem bekend werd. Hij deelde verder nog mee, dat nu ook alle genaturaliseerde Duitsers Antwerpen moesten verlaten. Zo een Duitse portier, die sedert 31 jaar in België woont en wiens beide zoons in het Belgische leger gediend hebben. Zijn zoons zijn van Antwerpen naar Brussel gebracht, waar ze geïnterneerd zijn.

Uit Brussel komt het bericht, dat prins Karel van Wurtemberg daar zondag gestorven is aan wonden, voor Mechelen opgelopen; de begrafenis zou met grote plechtigheid geschied zijn. Verder uit de hoofdstad geen nieuws. Ook vandaag lopen er vanuit Gent geen treinen in oost- of zuidelijke richting, alleen naar Brugge-Oostende en naar Antwerpen-Waas, en dan nog maar een paar in elke richting.

15 september 1914

Londen, 14 september. Philip, de oorlogscorrespondent van de Daily News in België, seint uit Gent dat de Duitsers langs de lijn Menen (ten noorden van Tourcoing, vlakbij de Frans-Belgische grens), Roeselare en Lichtervelde (beide ten noorden van Menen) West-Vlaanderen binnentrekken.

Waarschijnlijk zullen West-Vlaanderen en de Ardennen het toneel van de tweede bloedige strijd in deze oorlog worden.

Oostende, 14 september. Vannacht zijn 150 uhlanen met een kanon en twee mitrailleurs door Merkem getrokken.

Er is gevochten tussen Duitsers en Fransen, bijgestaan door Belgen, in het dorp West-Roesbrugge (Haringe) in West-Vlaanderen.

Maandagochtend vroeg.

Onder Zarren en Staden, op de lijn Diksmuide-Roeselare, dus diep in West-Vlaanderen, werden gisterenmiddag 500 Duitse ruiters gemeld, die sedert enkele dagen de provincie onveilig maakten. De vijand kwam uit de richting van Ieper en werd aangevallen door 200 Belgen met drie machinekanonnen. Tegelijkertijd vielen andere troepen de Duitsers in de rug aan. Het gevecht was hevig en zeer moorddadig, want de Belgen hadden een sterke, verdeckte stelling bezet. Het Duitse paardenvolk trok dan ook terug, eerst langzaam aan, later in wanorde. Ze lieten de helft der hunnen, dood of gewond, op het slagveld achter, het aantal gevangenen was groot. Aan Belgische zijde slechts enkele gewonden.

17 september 1914

Men schreef ons woensdagochtend uit Vlaanderen:

Van het oorlogsterrein hier te lande valt over maandag en dinsdag niets noemenswaardigs te vertellen.

De schoonmaak der westelijke provincies houdt aan en uit zich in het oppikken van achterblijvers en in meer of minder ernstige schermutselingen met kleine Duitse afdelingen, die hier en daar nog rondzwerven.

Dit heeft ten gevolge, dat van heden af de spoorwegverbinding van Gent met Oudenaarde, Kortrijk en Adinkerke hersteld zal zijn. Alleen de weg naar Brussel blijft nog gesloten, temeer waar de Belgen de werken bij Aalst nog meer vernield hebben om een

mogelijk gebruik van deze spoorlijn door de Duitsers voorgoed te beletten.

De bevolking komt weer tot rust en meer en meer keren de vluchtelingen huiswaarts en men begint reeds aan de toekomst te denken. De Indépendance stelt voor, dat er in elke stad, in elk dorp, in elk gehucht, dat van de Duitse troepen te lijden heeft gehad, gedenkplaten zullen worden aangebracht, die in het kort zouden vermelden wat er voorgevallen is, de namen der slachtoffers en de namen der Duitse bevelhebbers.

20 september 1914

De bekende Gentse cargadoorsfirma John P. Best en C^o heeft naar Antwerpen geseind aan de minister van spoorwegen, zeewezen, post en telegrafie, dat zij al het mogelijke doet om geregelde stoomvaartverbindingen met Engeland te onderhouden en dat wel in het belang van de bevoorrading van het land en van het voortzetten der werkzaamheden in de fabrieken. Ze beklagt zich over de grote vertraging in verzending en ontvangst der Engelse post in België en verzekert, indien deze toestand voortduurt de geregelde verbinding niet te kunnen onderhouden, daar telegrafisch verkeer hiervoor niet voldoende is. Zij verzoekt de minister maatregelen te nemen dat de Engelse posten direct verzonden en bij ontvangst rondgedeeld worden, in plaats van deze eerste via Antwerpen te laten lopen, zoals nu gebeurt. Ook verzoekt de firma het stedelijk telefoonverkeer te herstellen.

De minister antwoordde telegrafisch op 17 september: vanaf morgen zullen de zendingen voor Londen te Gent en Oostende gegroepeerd worden. Herstel lokaal telefoonverkeer niet toegestaan door militaire overheid.

22 september 1914

Uit België

Men schrijft ons uit Vlaanderen zondagavond:

Het spreekt vanzelf, dat wij ons in deze tijden angstvallig onthouden van het zenden van nieuws over de krijgsverrichtingen zolang dit niet hetzij ambtelijk bekend is gemaakt, hetzij in gecensureerde bladen is opgenomen geweest. Dit is de enige rol, die ons op dit ogenblik zowel tegenover het land dat ons gastvrijheid verleent, alsook tegenover ons eigen, onzijdige land past.

Getrouw aan deze stelregel knippen wij nu het volgende uit de Antwerpse Métropole van heden, die het geheel nog met een kaartje toelicht.

Op negen september moesten de Duitsers in Frankrijk hun rechtervleugel terugtrekken; zij trachtten deze zo snel mogelijk met troepenafdelingen uit België te versterken.

Het IXe reserve armeekorps (von Boehn) was reeds op 6 september te Aalst, op 7 september te Kwatrecht en Melle, op 8 september te Beerlegem (besprekingen met de burgemeester van Gent), op 9 september te Oudenaarde en op 10 september te Bossuit.

De 6^e reserve-divisie infanterie (derde reservekorps), op 8 september te Ninove, was de volgende dag de Nederbrakel en de 10^e te Ronse.

Op de 10^e maken beide afdelingen rechtsomkeert; von Boehn is de 11^e weer te Oudenaarde terug, de 6^e reserve divisie infanterie is die dag met geforceerde marsen weer te Brussel en trekt de 12^e in de richting van Haacht.

Wat is er in die tussentijd gebeurd, wat deze snelle achterwaartse bewegingen nodig maakt? Welnu dit komt omdat de 10^e september de Belgen van Antwerpen uit het offensief hernomen hadden.

Zo blijkt dus, wat ik u trouwens reeds terstond berichtte, dat de bewegingen der Belgen, te rechter tijd uitgevoerd, de Duitsers in hun plannen gestoord hebben; zij hadden daardoor een grote invloed op de gebeurtenissen op het Franse oorlogsgebied.

De 6^e divisie reserve infanterie was voorlopig vastgehouden en het korps van von Boehn verloor twee volle dagen (eerst op 12 september was het te Bossuit terug, op 13 september bij Doornik).

25 september 1914

Kortrijk, 22 september.

Vlas (ontleend aan een particuliere correspondentie in het Handelsblad van Antwerpen). Dadelijk met de oorlog hield alle goederenvervoer op en diensgevolge kon het vlas van de nieuwe oogst uit Nederland en Normandië ter Leie niet aangebracht worden. Dit had voor gevolg dat de roting veel vroeger dan naar gewoonte werd geschorst, ofschoon zij onder allergunstigste voorwaarden kon geschieden: het weer was zonnig en warm, het water der Leie was zuiver en klaar, daar de stilliggende fabrieken van het Franse noorden het niet meer bevuilden, enzovoort.

De aankoop van gezwingeld vlas en snuit hield even dadelijk op, zo vanwege de Engelse als vanwege de Franse huizen, en men vreesde met reden dat men tot volslagen werkloosheid zou komen met, als gevolg, de zwarte armoede voor de volkrijke gemeenten der Leiestreek.

Doch sedert acht dagen is de toestand opgeklaard. Sinds de Duitsers van de stad Gent werden verwijderd, is het vervoer ter zee naar Engeland vrij regelmatig verzekerd en de Engelsen hebben dadelijk gezwingeld vlas aangekocht, zodat de zaken hernemen, in beperkte mate weliswaar, maar toch genoegzaam om werkloosheid te vermijden.

Er heerst vooral vraag naar mindere soorten van 16 tot 20 kronen, overigens nogal vaste prijzen, zonder neiging tot daling.

Wenselijk ware het dat het goederenvervoer per spoor naar de haven van Gent wederom volledig ingericht werd en dat anderzijds ook de Franse spinnerij aan wat aankoop mocht denken.

Op het laatste ogenblik vernemen wij dat de aankoop van gezwingeld vlas nog in belangrijkheid toeneemt, zo vanwege de commissiehuizen als vanwege de botenkopers. Voor snuit echter is de markt kalmer.

Bommen op Oostende.

Oostende, 24 september. Een Zeppelin was om 11 uur 's avonds boven de stad en wierp drie bommen uit. Er is weinig schade. Niemand werd gewond, alleen is een hond gedood.

Het luchtschip kwam van Tielt over Torhout. Een bom viel in het bos van Boulogne, de tweede op Minque (vismarkt), de derde in de haven.

Te Minque werd het kantoor van een vishandelaar geheel vernield en de brandkast in het ter diepte van een meter in de aarde geslagen gat geworpen.

Toen de ontploffingen gehoord waren, werden alle straatlantaarns uitgedraaid. De bevolking liep naar buiten en toonde in de heersende duisternis veel belangstelling.

De Zeppelin is weer in de richting van Tielt teruggekeerd.

26 september 1914

Van Belgische zijde.

De Belgische legatie te 's-Gravenhage meldt:

Het Wolff-bureau heeft een telegram gepubliceerd van 12 september, hetwelk in de Hollandse pers is opgenomen en waarin bericht werd dat te Oostende een Duitser was gefusilleerd en dat men uit stellige bron wist dat deze man een zeer geacht koopman was, die te België verblijf hield voor zijn zaken en zich nimmer schuldig had gemaakt aan spionage.

De inlichtingen, verstrekt door de auditeur-generaal bij het militair gerechtshof te Antwerpen en de Belgische minister van oorlog bewijzen dat zekere Paul August Ehrhard, geboren te Rümmingen, reservekapitein van het Duitse leger, zich noemende koopman te Hamburg, op regelmatige wijze is veroordeeld door de krijgsraad, te Sint Niklaas zitting houdende, op 31 augustus 1914: hij is in het fort van Zwijndrecht, op 5 september ter dood gebracht.

Deze man was te Oostende gearresteerd ter zake van spionage; hij heeft bekend, in last te hebben de Duitse militaire autoriteiten te verwittigen van de aankomst van troepen, welke over zee mocht plaats hebben. Hiertoe was hij voorzien van een telegrafisch toestel. Er kon hoegenaamd geen twijfel bestaan omtrent de hoedanigheid van de verdachte.

Het bericht van het Wolff-bureau is dus in flagrante strijd met de waarheid.

27 september 1914

Over de verschijning, donderdagavond om 23 uur van een Zeppelin boven Oostende lezen wij in een Belgisch blad.

Door het geronk van zijn schroeven had het luchtschip reeds zijn komst verraden en vele burgers uit hun slaap gewekt.

Het kwam uit zuidoostelijke richting en zwenkte boven de stad na even tot boven de zeespiegel gezweefd te hebben.

Plotseling weerklonken drie dreunende slagen kort op elkaar:

Het luchtschip dat drie bommen uitgeworpen.

De eerste bom was gevallen nabij de monumentale De Smet-de Naeyerbrug; de tweede bij de ingang van het zogenaamde Bois de Boulogne; de derde bom kwam terecht nabij de stedelijke visafslag, op het huis waar de burelen van de heer Camille Willems gevestigd zijn.

Deze woning werd vernield. De brandkast werd een meter diep in de muur gedrongen.

Gelukkig was, als enige levend wezen in dit huis slechts een waakhond die gedood werd.

Op zeker 100 meter in de ronde werden alle ruiten verbrijzeld.

Nabij de De Smet-de Naeyerbrug is slechts stoffelijke schade aangericht. Er zijn diepe gaten in de grond geslagen en verscheidene spoorwegwagons zijn versplinterd.

Geen mensen zijn echter geraakt.

De ontroering was, zoals het zich makkelijk laat begrijpen, geweldig in de stad. Tien minuten na de ontploffingen was heel Oostende op de been.

Op de Belgische mailboot Leopold II, vrijdag uit Oostende te Folkestone aangekomen, is volgens Engelse bladen een bom gevallen, door het Zeppelin-luchtschip, dat Oostende heeft gebombardeerd, uitgeworpen. Schade is aan het schip niet aangericht.

Verder is vrijdag uit een Duits vliegtuig een bom op de Franse stad Boulogne geworpen.

De bom ontplofte op een scheepswerf, doch richtte weinig schade aan.

28 september 1914

Het opkomen van de rekruten der lichter 1914 in de niet bezette provincies gaat geregeld zijn gang.

Ze worden allen naar Lier gezonden. Van de lichter, die 33.000 man telt, rekent men een derde te kunnen bijeen krijgen.

Nieuwe bomaanslag van een zeppelin in België.

Oostende, 27 september. Een Zeppelin heeft in de afgelopen nacht een nieuwe aanval gedaan, doch ditmaal is hij niet boven Oostende

verschenen. Ze vloog over Aalst (halverwege tussen Gent en Brussel), Gent en Deinze (twintig km ten zuidwesten van Gent), waar ze te half twee 's nachts vijf bommen wierp. Hierna ging ze naar Torhout (ongeveer 25 km ten zuidoosten van Oostende) en in de richting van Kortrijk en Doornik (respectievelijk ten noorden en oosten van Rijsel), doch week af in oostelijke richting.

Oostende, 27 september. De Zeppelin, die in de afgelopen nacht over Vlaanderen is gevlogen, heeft te Deinze een bom geworpen op het hospitaal; een grijsaard werd gewond.

Ook boven Tielt zijn twee bommen uitgeworpen, waarvan er één op de gasfabriek viel. Slechts de paardenstal is vernield.

Twee bommen zijn nog bij Rollegem neergekomen, waar echter weinig schade werd aangericht.

De burgemeester van Oostende heeft bij de Amerikaanse gezant een protest ingediend tegen het werpen van bommen uit een Zeppelin op Oostende: een open stad.

29 september 1914

Omtrent het jongste bezoek van een Zeppelinkruiser boven België seint men uit Brugge aan het Handelsblad van Antwerpen:

Zaterdagavond om 22 u 15 is het luchtschip te Ninove gehoord, te 22 u 20 te Denderleeuw, te 22 u 25 boven Zottegem, te 22 u 27 boven Aigem, te 22 u 35 boven Aalst, te 22 u 40 boven Wetteren, te 22 u 45 boven Merelbeke, te 22 u 50 bij Gavere, te 23 u 10 te Aarsele, de 23 u 15 te Wontergem. Te 23 u 20 bereikte het Deinze waar het vier bommen uitwierp.

Te 23 u 45 bereikte de Zeppelin Tielt en wierp daar insgelijks twee bommen, een in het veld en een tweede nevens de gasfabriek, zonder grote schade aan te richten.

Te 24 u was het luchtschip te Wingene en te Ruiselede, te 00 u 10 te Ardoioie, te 00 u 20 te Roeselare, te 00 u 45 bij Kortrijk, in de richting van Moeskroen, te 00 u 55 wierp het 2 bommen op Bellegem in het veld, zonder schade aan te richten. Daar zijn echter rond die tijd twee stromijten uitgebrand, maar de oorzaak is niet met zekerheid bekend.

Daarna is hij over Oudenaarde en Ninove afgetrokken.

Men heeft opgemerkt dat vooraleer de terugtocht te beginnen, het luchtschip lang op dezelfde plaats heeft gezweefd, alvorens een bepaalde richting in te slaan. Men besluit daaruit dat het niet gemakkelijk de weg kon vinden, daar na de aanslag op Oostende, op bevel der krijgsoverheid, overal de lichten zijn uitgedoofd.

De Zeppelins, die steeds bij series van twee, drie dagen schijnen te werken, volgen nu ook weer deze gewoonte. Na de beschieting van Oostende is in de nacht van zaterdag op zondag een dezer luchtmonsters, tegen 11 uur, in de buurt van Gent geweest. Hij werd eerst gezien boven Lede, hetgeen ongetwijfeld in verband stond met de daar plaats hebbende krijgsv verrichtingen, later was hij te Merelbeke en verlichtte met zijn zoeklichten een ogenblik Gent: hij keerde zich toen echter westwaarts om te Deinze vier bommen te werpen, waarvan er één het hospitaal trof en een zieke grijsaard zwaar verwondde. Na deze daad trok hij verder in de richting Tielt, waar alweer bommen neerkwamen, zonder schade aan te richten. Dan ging het over Roeselare, Kortrijk, Moeskroen, Oudenaarde, om in de richting van Ninove, waar hij trouwens vandaan kwam, te

verdwijnen. Er is meermalen op het luchtschip geschoten, maar men heeft door het duister daarvan geen resultaat kunnen vaststellen.

30 september 1914

Vlaming en Waal.

De Flandre Libérale, het Gentse dagblad, dat vroeger gerust voor antivlaams kon doorgaan, bevat het volgende schetsje:

De auto zou weggrijden. We waren in de badplaats, in het hotel dat als ambulance was ingericht, een gewonde komen halen, die naar Oostende vervoerd moest worden. Het was een moedige infanterist, die een kogel had gekregen bij een der laatste gevechten. Hij was Waal, een man van over de 30, zacht en beleefd, die wat langzaam sprak, en zichtbaar verheugd was zo goed te zijn behandeld en met dat mooie rijtuig te worden weggehaald.

Op het ogenblik, dat de bestuurder wilde afrijden, vroeg hij dringend: kan men niet even wachten? Daar komt mijn kameraad mij goeiedag zeggen ... natuurlijk voldeden wij met plezier aan zijn verzoek en de motor bleef stilaan snorren, toen daar van de trappen van het hotel, moeizaam hinkend, geleund op de arm van een dame van het Rode Kruis, een andere soldaat afkwam, jonger dan de eerste, met lichtblauwe ogen, blonde haren en een fris, eerlijk gelaat.

Onze soldaat, die even bruin was als de ander blond, herhaalde: Het is mijn kameraad, ziet u. Wij waren altijd samen en zijn samen gevallen. Hij kan niet veel praten, het is een Vlaming ...

Waarom bekeek ik de ander toen nieuwsgieriger? Waarom vergeleek ik zijn gelaatstint met die van de Waal? Waarom maakte ik, opgewonden bijna, vergelijkingen tussen die twee rassen, zo verwonderlijk vertegenwoordigd door die Waalse mijnwerker en de jonge Vlaamse tuinier? Gij raadt het zeker ...

De ander kwam nader en de beide vrienden spraken niet. Al die mooie mensen, die hen aanstaarden, sloegen hen zeker wat uit het veld, want het waren geen bluffers, het waren twee zeer bescheiden mannen, die in het geheel niet voor held speelden, al hadden ze dat eigenlijk best kunnen doen. Het waren twee flinke knapen, eerlijke en moedige zonen van Vlaanderen en Walenland.

Ze schudden elkaar schuchter de hand; ze wisten niet of ze elkaar weer zouden zien, maar ze zouden zeker de zes, zeven weken, die ze samen doorleefd hadden, nooit vergeten.

En toen, terwijl de auto wegreed, keken ze elkaar na en, bij een hoek van de weg, groetten ze elkaar nog uit de verte, met breed armgebaar.

Het is mij lang bijgebleven, als een der meest troostrijke taferelen van deze verschrikkelijke oorlog, dat afscheid van die twee vrienden. Ongetwijfeld, morgen zullen afgunst en nijd weer herleven, maar de twee vrienden zullen niet vergeten, dat zij naast elkaar gestreden hebben in de loopgraven, en dat de Vlaamse steden geleden hebben als de Waalse. En als er geen spelbrekers tussen komen, zal men elkander best begrijpen, want de harde beproeving samen doorstaan, is de zekerste band, die twee mensen, die geleerd hebben elkaar te achten, doordat ze elkaar beter leerden kennen, kan binden. En de volkeren zijn als de mensen.

2 oktober 1914

Naar uit Brugge aan Belgische bladen wordt geseind, zijn verscheidene gemeenten van West-Vlaanderen verwittigd, dat Algierse troepen daar zullen worden ingekwartierd.

3 oktober 1914

Treinen in West-Vlaanderen lopen geregeld en het is geheel van Duitsers gezuiverd.

4 oktober 1914

Uit België.

In Belgische bladen vinden wij vermeld dat er 23.000 dienstplichtigen van de lichter 1914 zich hebben aangemeld. Velen zijn naar Ieper en Oostende gezonden, anderen zijn reeds in de forten Rumst, Walem, Duffel en Dendermonde tewerkgesteld, waar zij loopgraven hebben aangelegd.

Oostende, 3 oktober. Het Engelse stoomschip Dawdon, van Hull op weg naar Antwerpen, is hedennacht in de Noordzee op een mijn gelopen en gezonken. Van de bemanning worden er negen vermist; acht man zijn door een vissersboot te Oostende aangebracht.

6 oktober 1914

Een betrouwbaar man verklaarde mij, dat hij zich vanmiddag aan het ministerie van oorlog had vervoegd en vernomen dat de Belgische regering uit Antwerpen naar Oostende was vertrokken.

8 oktober 1914

Roosendaal, 7 oktober. Vluchtelingen delen mee, dat de koning en de regering van België Antwerpen voor Oostende hebben verlaten en dat vanmorgen de fatale termijn van 24 uur zou zijn aangebroken, die de belegeraar aan de bevolking van een belegerde stad geeft om uit te wijken voor het bombardement begint. De militaire commandant verklaart in zijn oproep aan de burgerij om zich in veiligheid te brengen, dat het bezettingsleger Antwerpen tot het uiterste zal verdedigen. Nader verneem ik dat het bombardement morgen om één uur zal beginnen.

De Belgische regering is met de mailboten van de dienst Oostende daarheen vertrokken. De bevolking trekt in massa's de schipbruggen over naar het Land van Waas om te voet Oostende te bereiken.

9 oktober 1914

Oostende, 8 oktober. De bewoners van het zuidelijk deel van Antwerpen hebben de stad verlaten om zich aan de uitwerking van het bombardement te onttrekken.

Er heerst hier grote levendigheid door de aankomst der gewonden.

Van West-Vlaanderen weinig nieuws; behalve dat de Duitsers de spoorverbinding tussen Gent en Kortrijk verbroken hebben en hun patrouilles gezien zijn in de hele buurt tussen Rijsel en Kortrijk.

Over het vertrek van koning Albert en koningin Elisabeth naar Oostende seint de Antwerpse correspondent van de Tijd:

Men heeft hen overtuigd, dat het nutteloos en voor het land rampzalig ware zo zij langer bleven.

Mocht de koning worden getroffen of krijgsgevangen worden genomen, dan ware dit erger voor de onafhankelijkheid van België en voor het weerstandsvermogen van het leger in West-Vlaanderen, dan wanneer Antwerpen zelf valt.

Toen de grijze auto met de koning en de koningin zich moeizaam tussen de dichte menigte bewoog, werd de vorst nog geestdriftig toegejuicht, trots alle angst en ellende.

Van andere zijde verluidt, dat koning Albert gisterochtend om 9 uur te Zelzate (vlak bij de Nederlandse grens, ten zuiden van Sas van Gent) is aangekomen.

Vandaag hebben vele Antwerpenaren per schip hun geteisterde stad verlaten. De stoomschepen prinses Marie José, Comtesse de Flandre en Belgique zijn vol vluchtelingen Vlissingen gepasseerd, op weg naar Zeebrugge. De Leopold II en de Princesse Henriette, eveneens vol vluchtelingen, passeerden Vlissingen met bestemming naar Oostende.

Oostende, 8 oktober. Het bombardement van Antwerpen was verschrikkelijk. De Duitsers hebben met granaten geschoten, die het gedeelte van de stad tussen het zuiderstation en het paleis van justitie in brand hebben gestoken.

Hier loopt het gerucht, dat de Duitsers naar de linkeroever van de Nete zijn teruggeslagen.

Een Taube vloog om 4 uur boven Westende.

Roosendaal, 9 oktober. Zestigduizend Engelsen zijn vannacht om 3 uur over Oostende met zwaar geschut in Antwerpen

binnengekomen. De Engelsen hebben een op de Schelde gericht fort opgeblazen om het voor de Duitsers onbruikbaar te maken.

13 oktober 1914

De directeur van de Belgische strafkolonie te Hoogstraten heeft, naar men ons uit Breda schrijft, bericht ontvangen, dat de Belgische regering reeds van Oostende naar Bordeaux is vertrokken, terwijl de koningin in Engeland moet zijn.

Dit wordt bevestigd in een bericht in de Londense Observer, die meldt dat de koningin reeds vrijdagavond te Folkestone is aangekomen op weg naar Londen.

Naar het schijnt bereidt men zich de Oostende voor op de spoedige aankomst der Duitsers. Gegoede families hebben althans hun bagage reeds naar Nederland gezonden.

Men schrijft ons uit Oostburg:

Zondag en ook gistermorgen werd er terug veel geschoten bezuiden Gent. Er werden nog schoten gehoord uit de richting Oostende. Algemeen wordt hier gezegd dat tussen Brugge en Oostende hard wordt gevochten.

De Duitsers in België.

Aardenburg, 13 oktober. Het Belgische leger is Brugge voorbijgetrokken, terwijl de koning en de koningin daar zaterdagmorgen om 10 u 30 per auto zijn doorgekomen. Zondagmiddag werd ten zuiden van Brugge zwaar kanongebulder gehoord.

Sas van Gent, 13 oktober. Toen de Belgische en Engelse troepen eergisteravond uit Gent in de richting Brugge waren teruggetrokken, werden zij de avond daarop door de Duitsers vervolgd en achterhaald. De strijd was hedenmorgen in volle gang.

Aardenburg, 13 oktober. De bruggen tussen Gent en Brugge te Balgerhoeke zijn door de Belgen opgeblazen.

Te Zomergem wordt tussen de Engelsen en Belgen en de Duitsers hevig gevochten.

De oorlogstoestand.

De Duitsers staan, naar in ons ochtendblad gemeld, reeds ten westen van Brugge, in de onmiddellijke nabijheid van Oostende. Bij Aardenburg en Sluis, dicht bij de kust derhalve, zijn afdelingen Belgische soldaten de Nederlandse grens over gevluht. Als het niet reeds is geschied, schijnt het ogenblik niet ver meer, dat de Duitsers de Noordzeekust zullen hebben bereikt. Daarlangs zal hun opmars naar het zuiden zijn gericht. We wezen reeds op de verandering die de toestand op het Westelijk oorlogsterrein tengevolge van deze beweging moet ondergaan. Met het uitrekken van het Front door de Fransen en Engelsen, om de Duitse flank te overvleugelen is het uit. Veeleer zullen deze, als de Duitsers hun opmars langs de kust naar het zuiden kunnen voortzetten, de kans lopen in Noord-Frankrijk in moeilijkheden te komen.

14 oktober 1914

De Duitsers schijnen een aanval op Oostende en Zeebrugge voor te bereiden.

Aardenburg, 13 oktober. Te Brugge is een bom op de kazerne gevallen.

Bij Brugge en Gent wordt zwaar geschoten.

In het westen, in de richting van Zeebrugge, is blijkbaar een gevecht aan de gang. De hele morgen was vandaar kanongebulder hoorbaar.

Londen, 14 oktober. Martin, de correspondent van de Daily News in Oostende, seint in de nacht van maandag op dinsdag:

De vijand nadert langs drie wegen, van Ieper door Diksmuide, van Kortrijk door Torhout en van Eeklo door Brugge.

Het bericht van het overbrengen van de zetel der regering heeft diepe indruk gemaakt. Duizenden denken erover, hoe ze zullen wegkomen. Het zal een stormloop op de laatste boten worden.

15 oktober 1914

Aardenburg, 14 oktober. Volgens vluchtelingen uit Oostende is het Belgische leger ingescheept. Aan particulieren wordt de overtocht geweigerd.

De uittocht uit Oostende.

Londen, 14 oktober. De oorlogscorrespondent van de Daily News in België beschrijft de uittocht van vluchtelingen uit Oostende. Hij seint:

Ik ben vanavond om 6 uur te Sluis op de Nederlandse grens aangekomen, als een van het grote leger vluchtelingen uit Oostende. Het leek of heel de bevolking van de tevoren zo

bedrijvige stad weldra in Nederland zou zijn. Een paniek had de mensen bevangen, toen 's morgens om 9 uur een taube weer twee bommen had geworpen, een in de nabijheid van de loodsen van de vliegtuigen en een bij het hospitaal. Deze laatste veroorzaakte brand in een brouwerij. Het vliegtuig werd hevig beschoten door de Belgische kanonnen, doch de afstand was te groot.

Een grote Belgische troepenmacht was de stad binnentrokken, doch begon tegen de middag weer af te trekken. In de verte was kanonvuur hoorbaar. In de straten bewoog zich een dichte menigte vluchtelingen uit naburige gemeenten en ook de mindere stand van de bevolking der stad zelf verdrong zich daar, voornamelijk voor de gebouwen, waar passen om het land te verlaten worden uitgereikt. Duizenden mensen stonden op de strandboulevard naar zee te kijken, alsof vandaar hulp zou opdagen.

Om 2 uur 's middags werd tot algemene ontsteltenis kennis gegeven, dat vandaag geen boten meer naar Engeland zouden vertrekken. Bij het station stond het vol mensen, die luidruchtig doende waren om middelen te zoeken, teneinde weg te komen. Bijna alle welgestelden hadden de stad reeds op de een of andere wijze verlaten.

De strandboulevard, gewoonlijk zo druk en bedrijvig, zelfs in deze tijd van het jaar, was inmiddels nagenoeg verlaten; alleen groepjes armelijk geklede mensen stonden er met pak en zak bijeen. Ze schenen alle hoop om het land uit te komen, te hebben opgegeven. Sommigen schreiden, doch de meesten bleven onverstoord kalm.

Het was een jammerlijk gezicht, de stromen gewonde en verbonden soldaten door de straten te zien strompelen, sommigen op krukken,

anderen elkaar voorthelpend naar de boten van het Rode Kruis, die op hen lagen te wachten.

Alle beschikbare boten waren blijkbaar bestemd om hen te vervoeren en dat was de reden, waarom de passagiersdiensten waren geschorst.

Alle winkels hadden de luiken voor de ramen gedaan en toen ik er 's middags om half twee eindelijk in slaagde er een te vinden waar burgerschoenen te koop waren voor gepasporteerde soldaten, kon de winkelierster bijna niet spreken door haar tranen. De trieste toestand waarin de stad thans verkeerde, deed zich nog sterker gevoelen door de tegenstelling met het luchthartige aanzien dat Oostende in gewone tijden heeft en met de militaire bedrijvigheid van een paar dagen geleden. Het was nu algemeen bekend dat de regering naar Havre was vertrokken. Een dozijn Engelse dagbladcorrespondenten en fotografen zijn gevangen gemaakt, doch gelukkig had ik een paar dagen geleden de voorzorg genomen mij een fiets aan te schaffen, wat mij het onplezierige van een moeilijke aftocht over zee heeft bespaard.

De afgelopen nacht heb ik met een klein gezelschap kooplieden uit Oostende op de kale banken van een lokaal in een kloosterschool te Sluis geslapen. Voor elk een deken was al wat de goede monniken ons konden geven, want wij behoorden tot de laatst aangekomenen. Het schoollokaal was die dag voor een Engelse les gebruikt, en op het bord stond met krijt geschreven: "A friend in need is a friend indeed." De laatste anderhalf uur van onze tocht waren we tot op de huid toe nat geworden door een dichte mist, en duizenden zijn in de ellendigste toestand de grens overgetrokken. Er waren tal van kleine kinderen die op de arm werden gedragen en heel wat aardige meisjes van Oostende en Blankenberge zag men

door de modder sjouwen met hun kokette schoentjes en kousen. Wanneer de krachten hen begaven, werden ze weer aangespoord door het geboem van de kanonnen uit het zuiden.

In Sluis heb ik mensen ontmoet, behorende tot de gezeten burgers van Oostende, hoteleigenaars, winkeliers, rustende dokters, advocaten enzovoort, die nu haast geen cent meer op zak hadden en erg blij waren dat ze nog 15 cent voor een kop koffie konden betalen en de op die manier veroverde stoel mochten behouden om er de nacht op door te brengen.

Na nog enige tegenstand geboden te hebben te Kwatrecht, werd er dinsdag bij Ursel gevochten en waren de Duitsers woensdag reeds om 1 uur in Brugge. Kortrijk was sedert vijf dagen in hun handen, evenals Roubaix, en Rijsel werd op 13 oktober genomen, na gebombardeerd te zijn. De grote troepenbewegingen hadden plaats van Gent in de richting van Brugge. Alle wegen waren bezet.

Ondertussen had de generaal De Kloot te Sijsele het restant der burgerwacht, ten getale van 5000 man, verzameld, en hun gezegd, dat nu het leger naar Frankrijk terugtrok, de burgerwacht geen dienst meer behoefte te doen en iedereen naar huis kon gaan. Alle 5000 mannen leverden hun geweer in. In Brugge kregen zij burgerkleren, waarna zij in alle richtingen vertrokken.

Daar het gros van het leger naar het zuiden was afgetrokken, bleef bij Brugge bijna niets over, maar de Duitsers meenden, dat er nog veel troepen waren en een geheel legerkorps trok van Kortrijk naar Brugge. Tegen een uur 's woensdags verschenen drie Duitse soldaten te Brugge voor het stadhuis. Toen wij de bezetting bijgewoond hadden, vertrokken wij per auto langs de straatweg van Kortrijk, waar we panne hadden en daardoor in het mitrailleurvuur

van de terugtrekkende Belgen kwamen. Deze trokken even later snel op Brugge terug, waar ze waarschijnlijk gevangen gemaakt zijn. Nu trokken de Duitsers op. Toen wij wegrede werd er weer achter ons geschoten. Steeds zagen wij Duitse troepen, die naar Brugge optrokken, waar zo goed als geen enkele soldaat meer was. Torhout was ook al Duits, evenals Roeselare.

Een hevig kanonvuur liet zich nog horen van de richting van Veurne, waar de achterhoede van het Engels-Frans-Belgische leger met de Duitsers slaags was en per slot van rekening teruggedreven werd, zodat nu België voorgoed genomen is.

Bij Ieper schijnt ook nog gevochten te zijn en hebben de Duitsers enige verliezen geleden; maar ze beschikten over zulk een sterke troepenmacht, dat ze alles terugdrongen.

Tot bij Sas van Gent zijn Duitse troepen en tot Zeebrugge zijn ze ook doorgedrongen. De paniek in Oostende was dus gerechtvaardigd, daar de verbondenen reeds afgetrokken waren. Oostende is nu reeds in handen der Duitsers, daar het geheel onverdedigd was gelaten.

Gistermorgen van Oostende naar Sluis rijdende, kwamen ons honderden automobielen uit Gent met Belgische officieren voorbij, waarvan een groot gedeelte in Duitse handen gevallen is, daar de verbinding met Noord-Frankrijk reeds afgesneden was. Zelfs bij Duinkerken, dat gedeeltelijk door onder water gezette streken beschut is, wordt gevochten. België is nu dus geheel Duits.

Sluis, 15 oktober. Volgens hier ontvangen berichten is Brugge door de Duitsers bezet. Gisteren verschenen altaar 800 uhlanen. Het gerucht loopt dat op deze uhlanen is geschoten en dat er twee

hebben gedood werden, doch een bevestiging daarvan is niet ontvangen.

Te Hoeke bij de Nederlandse grens werden patrouilles uhlanen gezien.

Te Brugge heeft een Duits vliegtuig weer bommen op de kazerne geworpen, doch er is bijna geen schade aangericht.

Oostburg, 15 oktober. De Duitse troepen zijn in verschillende grensgemeenten aangekomen. Overal wordt de Duitse vlag gehesen.

De uittocht uit Oostende.

Londen, 15 oktober. Cozens Hardy, die Oostende gisteren met de laatste boot verlaten heeft, meldt aan de Daily News: Belgische fietsrijders kwamen 's ochtends om 9 uur de stad binnen, meldende, dat de voorposten van de vijand tot op een uur afstand van de kust waren genaderd. Misschien was dit niet juist, maar het bericht deed zijn uitwerking en 15.000 zenuwachtige vluchtelingen werden aan de pieren achtergelaten toen ik even voor twaalfen wegvoer. Het vertrek der vluchtelingen is gekenmerkt door tonelen, die wel de schokkendste zijn, waarvan Oostende sedert een week getuige is geweest. De gehele nacht hebben meer dan 30.000 dakloze mensen, beladen met in het laatste ogenblik meegenomen dingen, aan de kaden doorgebracht. Vorige boten waren vrijwel in kalmte vertrokken, hoewel ze meer dan vol waren. Maar toen er een Duitse Taube recht boven de met mensen opgepropte pieren kwam vliegen, toen kende de opwinding geen grenzen meer. Van alle kanten, van de boot en van de pier, werd er op de onheilspellende roofvogel gevuurd, die als een doodsengel boven

de menigte dreef. Verwensingen klonken luid en gesmoord, maar nog deze, noch de kogels konden de vlieger bereiken.

Bij de inscheping hadden wilde tonelen plaats; er moesten 700 gekwetste Belgische soldaten aan boord gebracht worden. De meesten waren van het hoofd tot voeten verbonden en velen moesten aan boord gedragen worden. Tal van manschappen gaven hun plaats aan vrouwen en kinderen. Er kon voor niet meer dan 2000 personen ruimte gevonden worden in de kleine boten aan de boeg en op het achterschip. Kinderen werden door sterke armen in kleine bootjes neergelaten, die naar de andere zijde van het schip geroeid werden en daar werden de stumpers aan boord gebracht. Verscheidene vrouwen kwamen in de worsteling om aan boord te komen dermate in het gedrang, dat ze bezwijmden. De angst, waarmee de mensen uit hun eigen land trachtten weg te komen kon niet groter zijn geweest zo er een prairiebrand achter hen gewoed had en de terugweg afgesneden was.

16 oktober 1914

De Duitsers in België.

Breda, 15 oktober. Hedenmorgen van Oostende vertrokken vluchtelingen verhalen, dat de stad thans in handen van de Duitsers is. De Engelse troepen waren bij de nadering van de Duitsers reeds gedeeltelijk weggetrokken in zuidelijke richting, gedeeltelijk per schip afgehaald. Engelse oorlogsschepen kruisen in de Noordzee ter hoogte van Oostende. De Belgische troepen ter sterkte van circa 30.000 man, moeten in de afgelopen nacht op enige mijlen afstand van Oostende in zuidwestelijke richting voorbijgetrokken zijn.

Parijs, 15 oktober. Het officiële bericht van hedenmiddag 3 u luidt:

De Duitse troepen zijn van Antwerpen op mars gegaan naar het westen en hebben gisteravond de streek van Brugge en Tielt bereikt.

Een bezoek aan Oostende.

Een oorlogscorrespondent in België meldt ons op 14 dezer:

Ik kom van Oostende, waar de schromelijkste verwarring heerst. Soldaten lopen in kleine groepjes rond, voor het merendeel zonder geweren. Vele officieren hebben hedennacht Oostende verlaten om zich bij het gros van het aftrekkende leger te voegen, dat gisteren naar Noord-Frankrijk gegaan is. Vele soldaten verwisselen hun uniform voor burgerkleden en zoeken een goed heenkomen. Alles vlucht. In Brugge waren eergisteren 75.000 vluchtelingen uit Gent en omstreken, die grotendeels hier gekomen zijn en de stad bezet houden, ja op de kaden en pleinen kamperen. Velen wachten sedert twee dagen aan het Gare Maritime om scheepsgelegenheid naar Engeland te krijgen, maar er vertrekken weinig boten, en zodra er een lege aankomt, is het dadelijk een geweldige bestorming, waarbij vrouwen in zwijm vallen en kinderen doodgedrukt worden.

Hetzelfde is het geval met de trams naar Nieuwpoort, die nog lopen. Honderden, ja duizenden, staan op de pleinen te wachten en in enige seconden is een nieuwe stoomtram gevuld. Ongelukkig genoeg is er geen materiaal meer, en rijden deze trams met zeer grote tussenpozen. Voor karren en rijtuigen worden grote sommen geboden, en nu blijkt, dat de Duitsers ook weldra in Oostende zullen zijn, is elke richting voor de vluchtelingen hetzelfde. Naar Holland, naar Frankrijk of naar Engeland, als ze maar weg komen. In de morgennevel defileren voor de chique, van de regen glimmende

wandelkade van Oostende, een eindeloze rij vissersvaartuigen, alle tot zinkens toe gevuld met vluchtelingen, die langs de kust naar Frankrijk willen zien te komen. Gelukkig is het weer, al regent het voortdurend, kalm en de zee rustig, en zullen er dus wel geen ongelukken gebeuren.

De Duitsers rukken van alle kanten op, maar ondanks het ernstige van de toestand, blijven de kranten doorgaan met valse berichten.

Zo staat in "Le Nord Maritime" van deze morgen "A Anvers, 24 forts sont restés intacts entre les mains des Belges; ceux-ci-résistent et font feu de toutes leurs pièces." Verder vertellen ze dat de Duitsers bij Kwatrecht teruggeslagen zijn en hevige verliezen hebben geleden.

Over de lijn Ursel, Tielt, Kortrijk wordt de optrekkende Duitsers hevige tegenstand geboden, maar niet zozeer door de Belgische troepen, die in volslag wanorde zijn, als door de Fransen en Engelsen. Vooral de laatsten hebben gedurende de laatste dagen vele troepen en kanonnen in België ontscheept, zowel te Oostende als te Zeebrugge, en allen zijn duidelijk naar het front getrokken; zij vechten voornamelijk bij Kortrijk. Te Oostende is er geen enkele Engelse soldaat op het ogenblik. Het deel van het Belgische leger, dat nog vechten kon wordt op 30.000 man geschat, het Engelse leger eveneens op 30.000 en de Franse hulp op 20.000. Waarom er bij zulke sterke afdelingen in het noorden bij Brugge teruggetrokken wordt is mij niet bekend. Het is mij een raadsel, waarom er zo een paniek is te Oostende, waar automobielen in panne op de straat achtergelaten worden, en men mij vanmorgen vroeg wat ik mee wou nemen, een automobiel of een motorfiets. Alles stond tot mijn beschikking. Olie en carbid, alles was maar voor het nemen.

Aan het Gare Maritime namen we nog twee dames op, die daar twee dagen en nachten op een boot naar Engeland gewacht hadden en nu in vredesnaam maar terug wilden naar hun huis in Brugge, waar wij ze brachten. Dat waren nog de verstandigen, want alle wegen zijn vol vluchtelingen, die in alle richtingen lopen.

Een groot deel van het Belgische leger is naar Frankrijk uitgeweken om uit te rusten en zich te reconstrueren, want alles liep door elkaar.

Er zijn 30.000 Belgen zo weggetrokken, maar de gewonden en een deel der voetgangers zijn per boot vervoerd.

Men schat het gevangen genomen deel op 10.000 man en in Leuven hoorden we dat twee gevangen Belgische generaals daar zondag doorgevoerd waren.

Van Franse zijde.

Het Franse gezantschap te 's-Gravenhage deelt ons mee:

In de streek van Gent hebben in de nacht van de 12^e en 13^e enige gevechten plaats gehad. De 13^e is een Duitse legerafdeling deze stad binnen gerukt, terwijl de Engels-Franse troepen leper bezetten.

De Duitsers in Frankrijk.

De Duitsers zijn tot bij Kortrijk teruggedreven, waar ze zich verschansen. Het schijnt dat zij op dit deel van het oorlogsterrein zullen pogen de lijn Blankenberge-Brugge-Kortrijk te houden. Het kan nu nauwelijks meer worden betwijfeld, of zij zijn voornemens geweest snel op Calais aan te rukken. Dat had dan tegelijk met de actie tegen Antwerpen moeten zijn volbracht; het had een tweede

slag moeten zijn, aan het prestige van Engeland toegebracht. De Duitse vlag had geplant moeten worden, zo dicht mogelijk bij de Britse kust; maar de poging der Duitsers eindigde met een ordeloze terugtocht van hun troepen. De Duitsers waren bij hun poging verrast door een beschieting op de rechterflank uit verschansingen, die ze niet hadden opgemerkt. De uitwerking van het vuur was hevig en de Duitsers verloren veel doden en gekwetsten. Ze trokken in enige wanorde terug.

Het voordeel, door de troepen der verbondenen behaald, werd de volgende dagen voortgezet; en het resultaat van het vechten in deze streek is geweest, dat de op dit gedeelte van het gevechtsterrein staande Duitsers op Belgisch gebied zijn teruggeworpen. De Duitsers waren ongetwijfeld verrast. Gedurende hun terugtocht verrichtte de Franse strijdmacht verscheidene schitterende kleine wapenfeiten. Het geschut van beide partijen werd verrassend goed bediend.

De Duitsers in België.

Berlijn, 16 oktober. Uit het grote hoofdkwartier:

Brugge is de 14^e, Oostende de 15^e dezer door onze troepen bezet.

Maastricht, 16 oktober. Het overblijvende gedeelte van het Belgisch leger uit Antwerpen, dat zich uit de omgeving van Oostende naar de richting Duinkerken terugtrekt, wordt in zijn volmaakt gedesorganiseerde afmars tussen Diksmuide en Roeselare beschermd door Franse marinetroepen en enige cavalerie, die daar versterkingen opwierpen. Heden, donderdagmiddag 2 uur, werd deze stelling aangevallen door belangrijke Duitse strijdkrachten van alle wapenen.

Indien, wat ik waarschijnlijk acht, deze erin zouden slagen de Franse bezetting terug te dringen, zullen de Duitse troepen spoedig voor Duinkerken verschijnen, dat door de bondgenoten is versterkt.

De Belgische bevolking vlucht overhaast in de richting Duinkerken en Boulogne en vermeerdert de wanorde op de straatwegen. Daar de grote verbindingsweg Brugge-Oostende-Nieuwpoort zich in Duitse handen bevindt, zijn in de omgeving Duinkerken-Boulogne binnenkort ernstige gevechten te verwachten.

De oorlogstoestand.

De heer George Renwick, de oorlogscorrespondent van de Daily Chronicle, zegt in een telegram, dat de linkervleugel van het leger der bondgenoten het belangrijkste onderdeel vormt van de reusachtige gevechtlijn in Frankrijk. Wij geloven, dat dit niet zo is.

De heer Renwick merkt verder op dat de positie er voor de bondgenoten voortdurend bevredigender wordt. Op dit laatste punt achten wij gegronde twijfel mogelijk.

Noch deze correspondent, noch ook de officiële Franse mededeling maken gewag van of schenken aandacht aan het feit dat de Duitsers de Belgische kust hebben bereikt en de Belgische en Engelse strijdkrachten gedwongen zijn geworden, deels om sloop te gaan, deels om naar het zuidwesten te marcheren. Een beweging die, in verband met de gemelde opmars van Duitse strijdkrachten uit de streek ten noorden van Rijsel, die troepen in gevaar schijnt te brengen om te worden afgesneden. Nu zegt de marinedeskundige van de Morning Post wel, dat "tenzij de Duitsers de zee weten te beheersen, voor hen het bezit van de Belgische kustlijn waardeloos is", maar deze uitlating (waarschijnlijk erop berekend om de indruk te verzwakken, die de val van Antwerpen en de bezetting van

Vlaanderen door de Duitsers in Engeland gemaakt heeft, of dreigt te maken) heeft waarschijnlijk alleen betrekking op de oorlog op zee. Of de Duitsers nu over land (gedemonteerde) duikboten naar Oostende zullen sturen, of zij van Oostende of een andere plaats aan de kust een basis voor luchtschepen zullen maken, of wel of zij zich er toe zullen beperken door het leggen van mijnen in een strook langs de kust de beschieting van Engelse oorlogsschepen te belemmeren, dat zijn kwesties, die een dankbaar onderwerp van bespiegelingen vormen, doch waaraan men totnogtoe weinig gegevens ten grondslag kan leggen. Wel kan men echter o.i. zeggen, dat de bezetting van de Belgische kust ten opzichte van de landoorlog een voor de Duitsers gunstige omstandigheid is. Hierdoor toch is het front gesloten. Engelse troepen kunnen niet meer gemakkelijk op de Belgische kust worden ontscheept. Die ontschepingen waren voor de bondgenoten een duchtig hulpmiddel bij hun bewegingen, die dienden om de Duitsers te omvatten, althans om het front te verlengen. Dat was, sinds de opmars der bondgenoten geen vorderingen van betekenis meer maakte, voor de Duitsers het grootste gevaar. Dat gevaar is nu verdwenen. De Duitsers zullen er thans wel op uit zijn om de rollen om te draaien. De berichten (men vergelijkte het telegram van onze oorlogscorrespondent uit Sas van Gent in ons avondblad van gisteren) bevatten aanwijzingen, dat sterke Duitse strijdkrachten in de richting van de Belgische kust zijn gezonden. Het zou ons dus niet verwonderen, als zij met een strijdmacht langs de kust naar het zuiden marcheren, om aldus enige verbindingslijnen der bondgenoten af te snijden en hun daardoor op hun linkervleugel tot terugtrekken te dwingen.

Het Franse officiële bericht maakt melding van voordelen op verschillende punten van het front behaald. Gaat men echter de plaatsen, in de mededeling genoemd, op de kaart na, dan ziet men,

dat de vorderingen die zij hebben gemaakt, nergens een wijziging van betekenis in de algemene toestand hebben gebracht.

De correspondent van de Daily Mail meldt uit Oostende, dat de troepen der bondgenoten zondagochtend ten oosten van Gent een vrij zware nederlaag hebben geleden. Zij hadden de hele zaterdag gevochten en de zware Duitse artillerie had hen gedwongen op een nachtelijke terugtocht de ene stelling na de andere te ontruimen. Een brigade verdwaalde en leed dientengevolge aanmerkelijke verliezen. Het schijnt dat de gids de weg bijster raakte. De aftocht werd niettemin in goede orde naar Torhout voortgezet, waar opnieuw maandag en dinsdag gevochten werd.